

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 18/2009 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2010

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 september 2009 propositionen om statsbudgeten för 2010 (RP 138/2009 rd) till finansutskottet för beredning.

Enligt 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har förvaltningsutskottet beslutat lämna utlåtande inom sin behörighet till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Ritva Viljanen, avdelningschef, brigadgeneral Mikko Kirjavainen, överdirektör Pentti Visanen, ekonomidirektör Jukka Aalto, planeringsdirektör Arto Kujala och regeringsråd Tarja Oksanen, inrikesministeriet
- budgetråd Raija Koskinen och konsultativ tjänsteman Markku Nissinen, finansministeriet
- direktör Kaarina Koskinen, Migrationsverket

- direktör Martti Kallio, Finlands Kommunförbund.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Nödcentralsverket
- Tullstyrelsen
- Statskontoret
- Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- Löntagarorganisationen Pardia
- Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf
- Sjöbevakningsförbundet
- Rajavartioliitto ry
- Suomen Nimismiesyhdistys ry, även som representant för Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- Tullförbundet
- Tulltjänstemannaförbundet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Den kommunala ekonomin

Den kommunala ekonomin blev klart starkare ända fram till 2007. Dels berodde det på den långvariga ekonomiska tillväxten, som ledde till ökade skatteintäkter. Dels ökade statsandelarna

kraftigt på grund av att förluster som berodde på grunderna för skatteavdrag kompenserades till fullt belopp och att statsandelarna indexjusterades till fullt belopp och höjdes för fyra år i taget. Året 2008 var ett positivt år i vår samhällsekonomi, vilket återspeglades i kommunernas ekonomi. Samtidigt ökade kommunernas utgifter

mycket kraftigt, med ca 7,7 procent. Därför räknade kommunerna med att skatteinkomsterna skulle öka med ca 2 procent när de lade upp sin budget för innevarande år.

Sedan dess har det inträffat en oförutsedd och snabb förändring i kommunernas ekonomiska läge i och med att ekonomin över lag har stramats åt. Nu hotas kommunerna av ett massivt underskott mellan inkomster och beräknade utgifter. Regeringen bistår med sammanlagt ungefär 720 miljoner euro 2009 och 2010.

Kommunernas skatteintäkter väntas 2010 ytterligare minska något jämfört med 2009 på grund av skattelösningar och en ökad arbetslöshet, fastän kommunernas andel av intäkterna från samfundsskatten tillfälligt höjs och de nedre och övre gränserna för fastighetsskatten höjs. Den snabba nedgången i skatteinkomsterna betyder att kommunernas årsbidrag försvagas. Att arbetsgivarnas folkpensionsavgift slopas innebär visserligen ett lindrat utgiftstryck, men kommunerna tvingas att dämpa utgiftsökningen för att återställa balansen i sin ekonomi. Recessionen försämrar kommunernas möjligheter att bereda sig på ett ökat servicebehov till följd av förändringen i åldersstrukturen. Den kommunala ekonomin hotas av ett bestående underskott och en fortsatt skuldspiral om verksamheten inte kan effektiviseras och utgiftsökningen inte avmattas betydligt.

Kommunerna beräknas få in ungefär 16,8 miljarder euro i skatteintäkter nästa år. Staten finansierar den kommunala basservicen med sammanlagt 9,6 miljarder euro via statsandelar. Kommunernas och samkommunernas omkostnader beräknas stiga till sammanlagt ungefär 33,7 miljarder euro 2010. Det betyder att utgiftsökningen går ner till 3,6 procent. Nettoinvesteringarna väntas sjunka med 0,4 miljarder euro till ungefär 2,5 miljarder euro. Kommunernas lånestock väntas öka med 16 procent till 12,2 miljarder euro medan de likvida medlen kommer att ligga på 3,8 miljarder euro. Med tanke på de här nyckeltalen för den kommunala ekonomin noterar utskottet att det kommer att bildas en obalans mellan utgifter och inkomster i flera års tid till följd av recessionen, även om det ekonomiska

läget över lag just nu ser ut att långsamt börja förbättras nästa år. Läget i den kommunala ekonomin kommer också att variera betydligt i olika regioner och grupper av kommuner och måste därför bevakas noga och åtgärdas om det behövs. Det är också värt att nämna att årsbidraget 2009 inte verkar räcka till för att täcka avskrivningarna i en enda kommungrupp.

Här finns det dessutom skäl att notera att statsandelssystemet ska ändras på så sätt att statsandelarna för basservice kan slås samman under ett enda moment inom finansministeriets förvaltningsområde. På det sammanslagna momentet föreslås en ökning med totalt 566 miljoner euro jämfört med 2009. Samtidigt görs en extra höjning i statsandelarna för basservice. Exceptionellt glest bebyggda kommuner, skärgårdskommuner och kommuner med särskilda ekonomiska svårigheter tilldelas medel inom statsandelssystemet. Dessutom dirigeras 114 miljoner euro till kommunsammanslagningar. Med tanke på sysselsättningen prioriterar de statliga stödåtgärderna också investeringar i basservice.

Med beaktande av kommunernas egna och statens olika insatser kan man sammanfattningsvis konstatera att inkomstunderlaget måste stärkas för att täcka kommunernas utgifter. Kommunerna tvingas ta lån och också höja kommunalskatten i stor utsträckning. Utskottet ser det som viktigt att kommunernas inkomstunderlag stärks mer via statsandelssystemet än vad som föreslås i budgetpropositionen, även om statens egen skuld väntas stiga med 13 miljarder euro till 78 miljarder euro 2010.

Utskottet vill också peka på vikten av tillräckliga landskapsutvecklingspengar med hänsyn till landskapsförbundens starkare roll till följd av den regionala utvecklingen. Utskottet tar närmare ställning till frågan vid behandlingen av lagförslaget om utveckling av regionerna, som är kopplat till regionförvaltningsreformen (RP 146/2009 rd).

Inre säkerhet

Polisen. Utskottet välkomnar förslaget att höja anslaget för arbete till polismän med 3 miljoner

euro. Det betyder fler ordinarie tjänsteförhållanden och arbete för polismän som har utbildat sig till det krävande yrket. Antalet poliser väntas minska 2011 jämfört med 2010 på grund av pensioneringar. Det kommer alltså att behövas fler utbildade poliser. Redan i år har anslag disponerats i den andra tilläggsbudgeten för att sysselsätta arbetslösa poliser. Medlen ska till största delen användas för effektivare asylprövning.

Däremot menar utskottet att läget inom polisens tillståndsförvaltning är ett akut och allvarligt problem. Produktivhetsprogrammet har drabbat den här viktiga sektorn när man till största delen har undvikit att dra ner på resurserna för polismän. Samtidigt har arbetsbördan och kravnivån inom tillståndsförvaltningen ökat och problem med arbetsmotivation blivit vanligare.

Budgetpropositionen ger dock i detta avseende i princip en positivare signal än tidigare. Tillståndsförvaltningens villkor ska säkras och årsverkerna förbli på dagens nivå. Men det här räcker inte till, utan det behövs betydligt mer satsningar på personalstyrkan. Om det inte är möjligt med fasta anställningar måste man i alla fall anställa personal för viss tid, så att det blir lättare att orka med arbetet och hålla en tillbörlig servicestandard.

Utskottet lyfter fram vikten av utredning av ekonomiska brott. Resurserna för ändamålet omsätts i flerdubbla produktivetsvinster för samhället. Enligt utredning förbereds nu ett program mot ekonomiska brott 2010 och 2011, som inom kort kommer att föreläggas regeringen.

Utskottet upprepar här vad det tidigare sagt om att de matematiska personalneddragningarna enligt produktivhetsprogrammet inte alls ska gälla uppgifter inom polisen. Budgetförslagen för nästa år ser ut att innebära att produktivhetsnedsättningarna måste göras bland väktare och stödpersonal. Men det är praktiskt taget omöjligt. På vissa håll har man som nödlösning tvingats anlita säkerhetstjänster som tillhandahålls av privata företag för bevakningsuppgifter som samhället ska svara för.

Hela tillståndsförvaltningens verksamhetsområde måste granskas separat, likaså möjligheterna att utveckla det. De pågående förbättring-

arna, bland annat tillståndstjänster på nätet, kommer att underlätta arbetet. Men det behövs också andra typer av förbättringar; de kommande åren måste man satsa betydligt mer på personalstyrkan.

Översynen av polisens informationssystem, som har fått pengar för att komma igång, är ett viktigt projekt för polisens verksamhet, möjlighet att klara av sina uppgifter och kapacitet att tillhandahålla tjänster och också med avseende på produktiviteten. Det kommer att kräva stora satsningar de närmaste åren. Kostnaderna 2010 kommer att stanna inom ramen för budgeten.

Den lokala polisförvaltningen omorganiseras vid ingången av 2009. Centralförvaltningen kommer att läggas om i början av nästa år. Åtgärderna för att starta Polisstyrelsens arbete har gått bra framåt. Tack vare reformen kan polisen nu reagera bättre på krav och förändringar i sin omvärld i hela landet.

Gränsbevakningsväsendet. I den strategi för gränsbevakningen, som fastställdes i år, ingår en betydande överföring av resurser, sammanlagt 200 årsverken, för att stärka gränskontrollen i huvudstadsregionen och vid den sydöstra gränsen och för att genomföra nedskärningsförpliktelser enligt det andra produktivhetsprogrammet.

I sitt ramutlåtande FvUU 4/2009 rd under vår-sessionen noterade utskottet utifrån en utredning att anslaget på gränsbevakningens omkostnadsmoment i genomsnitt är 13 miljoner euro för litet per år.

Gränsbevakningsväsendet har vidtagit åtgärder med anledning av anslagsbristen. Verksamheten effektiviseras genom att hierarkin i ledningen minskas, små gränsbevakningsstationer slås samman till operativt bättre enheter, processerna inom förvaltningen och stödfunktionerna ses över och gränsbevakningen minskar i Lappland, Kajanaland, Norra Karelen och Bottniska viken. Enligt en utredning framlagd av Gränsbevakningsväsendet kan resurserna överföras utan att gränssäkerheten riskeras, om läget vid gränsen inte förändras betydligt. Utskottet menar att gränsbevakningskapaciteten i varje fall försäm-

ras i de här områdena, likaså kapaciteten att tillhandahålla säkerhetstjänster för människorna i gränsområdet och skärgården.

Till följd av ändringar på omkostnadsmomentet i budgetpropositionen för 2010 kommer Gränsbevakningsväsendet att ha ungefär 4 miljoner euro mindre ekonomiskt spelrum än i år, om man beaktar bara de anslagsändringar som de facto ökar eller minskar det disponibla anslaget. De planerade resursöverföringarna kommer att frigöra resurser i större utsträckning först mot slutet av ramperioden och därför ser utskottet det som påkallat att de behövliga anslagen under den pågående övergångsperioden anvisas under omkostnadsmomentet för att ersätta de allra viktigaste tekniska systemen. Budgetpropositionen garanterar att Gränsbevakningsväsendet kan börja ersätta de föråldrade sensorerna i det tekniska bevakningssystemet i havsområdet. Däremot går det inte att starta de planerade investeringarna för att kompensera nedgången i gränsbevakningskapaciteten, som beror på att gränsbevakningssektioner slås samman och personalen minskar, inom gränssäkerhetsuppgifter och andra säkerhetsuppgifter i glesbygden i Lappland, Kajanaland och Norra Karelen.

Utskottet har i olika sammanhang pekat på behovet att förnya Gränsbevakningsväsendets utrustning. I det här avseendet är utvecklingen positiv i budgetpropositionen. Arbetet för att förnya den uttjänata bevakningstekniken i Dornierplanen kom igång i år och kan fortsätta nästa år. Flygplanen används främst för gränssäkerhetsuppgifter och övervakning av miljön i våra havsområden, men också i större utsträckning på Östersjön och i internationella gränssäkerhetsoperationer. Deras prestanda i havsområden bygger uttryckligen på kompetent drift av modern bevakningsteknik.

I den andra tilläggsbudgeten för 2009 beviljades Gränsbevakningsväsendet fullmakt att beställa ett utsjöbevakningsfartyg, vilket kommer att kosta 10 miljoner euro 2010 och därefter 44 miljoner euro 2011—2013. Fartyget är avsett att förbättra landets direkta kapacitet för oljekämpning på öppet hav och i andra multiprofessionella sjösäkerhetsuppgifter. Dessutom har

Gränsbevakningsväsendet redan tidigare förbundit sig att upphandla 13 nya patrullbåtar med bättre prestanda. Projektet finansieras fortsatt med anslag i budgeten för nästa år.

Den viktigaste materielinvesteringen, som ännu inte är avgjord, kommer den närmaste framtiden att vara att ersätta den tvåmotoriga helikoptertypen AB/B 412 med ny utrustning för att vidmakthålla kapaciteten för gränssäkerhetsuppgifter, sjöräddning och krävande handräddning till polisen och räddningsmyndigheterna.

Tullen. Tullen hör i centrala delar samman med utskottets ansvarsområde till den del det är fråga om tullen som intern säkerhetsmyndighet. Dessutom har tullen en särskilt viktig fiskal uppgift att samla in skatter och avgifter till staten.

I sitt budgetförslag för 2010 föreslog tullen att anslaget skulle höjas med 3 miljoner euro för ökade lokalutgifter och med 1,2 miljoner euro för de resurser som bilbeskattningen tar i anspråk. Men budgetramarna är 185 000 euro mindre än i år.

I sin verksamhetsplanering har tullen berett sig på att enligt det tidigare produktivetsprogrammet skära ner sin personal med 52 årsverken 2010 och 65 årsverken 2011. Budgetpropositionen för 2010 innebär att tullen är tvungen att kraftigt anpassa sin verksamhet på grund av att dess tilläggsutgifter inte kompenseras och ramnedskärningar görs. I det här läget finns risken att tullen tvingas att åtminstone på kort sikt skära ner sin personal mer än vad produktivetsprogrammet kräver. Det kan bland annat leda till att grundutbildade ungas visstidsanställningar upphör och att personal permitteras och rentav sägs upp. Budgetpropositionen tvingar tullen till kraftiga prioriteringar. Enligt utredning kommer detta att innebära att också en del av de lagfästa uppgifterna inte kan utföras eller att kvaliteten försämras. Likaså måste man gallra i nätverket av tjänster och då är det inte behovet som avgör servicestandarden, utan tjänster måste gallras ut också där det finns efterfrågan på dem.

Utskottet ser det som påkallat att tullens omkostnadsmoment ökas för att tullen på behörigt sätt ska klara av sina uppgifter. En brist på över-

vakning leder lätt till ökad brottslighet. Myndigheternas möjligheter att klara av sina uppgifter i fråga om export och import, i hamnar och på annat håll, måste vidmakthållas och garanteras för att bidra till den spirande ekonomiska tillväxten. De resurser som tullen behöver för sin fiskala uppgift medger en hög produktivitet på bästa sätt.

Nödcentralerna. Enligt budgetpropositionen ska nödcentralernas verksamhet bli effektivare och produktiviteten öka genom att Nödcentralsverkets uppbyggnad utvecklas. Verksamheten hos de myndigheter som anlitar nödcentralerna och deras tjänster samordnas på riksplanet i fråga om larmtjänster. Särskilt prioriteras en reform av nödcentralsverksamheten och informationssystemen fram till 2015 så att nödcentralerna kan nätverka och stödja varandra vid arbetstoppar och undantagsförhållanden. Åtgärderna enligt de strategiska riktlinjerna för nödcentralernas verksamhet ska komma i gång under 2010 och den reviderade lagstiftningen om nödcentraler ska träda i kraft. Det preliminära anslaget för Nödcentralsverket 2010 är ungefär 55,9 miljoner euro. Som tillskott beaktas att 1,6 miljoner euro flyttats över från finansministeriets moment för att utveckla nödcentralernas informationssystem. Personaltillskottet på 40 årsverken, som anvisades i budgeten för 2008, fortsätter 2010—2011.

Utskottet har tidigare gått närmare in på behovet av att utveckla Nödcentralsverket i sitt betänkande om genomförandet av nödcentralsreformen (FvUB 3/2008 rd — SRR 3/2007 rd). Det är angeläget att utskottet redan i höst föreläggs riktlinjer för att utveckla Nödcentralsverket.

Planeringen på lång sikt hos de myndigheter som arbetar med inre säkerhet. I år har en utredning om polisens personalbehov på sikt utifrån regeringsprogrammet blivit klar (utredningen Poliisi 2020, inrikesministeriets publikation 5/2009). Utskottet uppmärksammar vägvalet i statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2010—2013 (SRR 3/2009 rd) att polisens verksamhet ska utvecklas enligt den här planen

för personalbehov på lång sikt. För samhället är det nödvändigt med ett politiskt åtagande att efterleva den ingående, långsiktiga resursplanen som gäller flera valperioder. Den årliga budgetplaneringen och ramförfarandet för fyra år i sänder är en alltför kort tidsram med tanke på systematisk verksamhet och planmässigt arbete.

Utskottet förutsätter också att det utarbetas långsiktiga uppgifts-, resurs- och finansieringsplaner för andra myndigheter som arbetar med inre säkerhet — åtminstone Gränsbevakningsväsendet, tullen och Nödcentralsverket — och att det görs ett politiskt åtagande att efterleva dem. Detta kan genomföras till exempel med hjälp av ett förfarande med redogörelse till riksdagen efter försvarsmaktens modell. Uppgifterna, resurskartläggningen, antalet tjänster och utbildningen ska bilda en konsekvent helhet.

Invandring

Anslagen under momenten i kapitlet om invandring innehåller de anslag som beräknas vara behövliga för att täcka de lagstadgade utgifterna. Anslagen är avvägda efter behovet till följd av det ökade antalet flyktingar och asylsökande.

Utskottet ser det som viktigt att regeringen satsar på hela asylprocessen genom ökade anslag till polisen, Migrationsverket och domstolarna. En möjligast kort asylprocess är den bästa lösningen både för de sökande och samhället. Ekonomiska satsningar på ett snabbare asylförfarande för med sig tredubbla inbesparingar i form av mindre mottagningskostnader.

Avsiktsförklaringen för huvudstadsregionen kan äntligen börja tillämpas, eftersom budgetpropositionen innehåller 2 miljoner euro för att genomföra den. Det här är en viktig satsning på att förbättra integrationen. Ersättningarna för kommunernas kostnader för att ta emot flyktingar höjs, vilket avses resultera i fler platser för flyktingar i kommunerna. Ersättningarna höjs med 10 procent och således stiger budgetanslaget med 2,5 miljoner euro. Utskottet lyfter fram behovet av fortsatt finansiering av pilotprojekt som gäller integration.

Produktivitet och personalpolitik

En hållbar offentlig ekonomi och ett ökande servicebehov som beror på att befolkningen åldras kräver högre produktivitet och effektivitet inom offentlig förvaltning och offentliga tjänster. Syftet med produktivetsprogrammet är att höja produktiviteten inom statsförvaltningen genom att omstrukturera förvaltningen och processerna, lansera elektroniska processer och e-tjänster, slå samman funktioner och öka nätverkan- det och partnerskapen. Avsikten är att garantera servicestandarden och kvaliteten med mindre re- surser. En stor förändring möjliggörs genom allt fler pensioneringar och övrig naturlig avgång bland statsanställda, även om det blir vanligare att man stannar längre kvar i arbetslivet.

Vissa produktivetsprojekt har gett goda re- sultat, till exempel utvecklingen av upphand- lingsverksamheten och översynen av ekonomi- och personalförvaltningen. Dessutom ska excep- tionellt många omorganiseringar genomföras inom olika förvaltningsområden 2010 för att för- bättra verksamheten och produktiviteten. Utö- ver de stora, tvärsektoriella utvecklingsprojek- ten (regionförvaltningsreformen och samman- slagningen av servicecentralerna för ekonomi- och personalförvaltning) pågår flera reformer inom de enskilda förvaltningsområdena.

Problemet med produktivetsarbetet är att det fortfarande visar sig som ett saneringsprojekt som i alltför hög grad bygger på matematiska personalneddragningar. Den makroekonomiska aspekten verkar också prioriteras ner. Frågan om antalet anställda måste kopplas ihop med själva arbetsuppgifterna, men också med projekt och

processer som verkligen höjer produktiviteten. I annat fall är det lätt hänt att servicen urholkas och att förvaltningens produktivitet de facto minskar. I det här ekonomiska läget och med tanke på sysselsättningen intar utskottet stånd- punkten att man inom budgetekonomin tillfäl- ligt bör upphöra med att sätta bindande matema- tiska ramar för årsverken. Ramarna har på olika håll i statsförvaltningen styrt verksamheten må- hända i alltför stor utsträckning och bland annat lett till att man anlitar köpta tjänster i stället för eget arbete. Just nu lider staten brist på pengar men däremot inte på kompetent arbetskraft. Om man frångår de bindande målen för årsverken skapar man en viss flexibilitet, eftersom fast an- ställda kan få jobba kvar och ny personal kan an- ställas för viss tid. På så sätt möjliggörs också kostnadsbesparingar.

Dessutom är utskottet oroat över den otill- räckliga budgeteringen för statens arbetskrafts- kostnader. De personalnedskärningar som reger- ingen föreslår för nästa år och de åtföljande kost- nadsminskningarna försvårar läget för många ämbetsverk. Omkostnaderna, som oftast till största delen består av arbetskraftskostnader, fö- reslås minska med 56 miljoner euro. Ämbetsver- ken bör enligt utskottets uppfattning verkligen få ta del av produktivetsvinster.

Utlåtande

Förvaltningsutskottet anför

att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 16 oktober 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tapani Tölli /cent
vordf. Tapani Mäkinen /saml
medl. Thomas Blomqvist /sv (delvis)
Lasse Hautala /cent
Rakel Hiltunen /sd
Heli Järvinen /gröna
Pietari Jääskeläinen /saf
Oiva Kaltiokumpu /cent
Timo V. Korhonen /cent

Valto Koski /sd
Outi Mäkelä /saml
Petri Pihlajaniemi /saml
Raimo Piirainen /sd
Lenita Toivakka /saml
Unto Valpas /vänst
ers. Elsi Katainen /cent
Veijo Puhjo /vänst (delvis)
Satu Taiveaho /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.

AVVIKANDE MENING 1

*Motivering**Den kommunala ekonomin*

Budgetpropositionen innehåller inte tillräckliga anslag för att kommunerna ska kunna tillhandahålla basservice. De kommunala tjänsterna försämras på grund av ökande arbetslöshet och minskande skatteinkomster. Propositionen rättar inte till läget. Kommunerna tyngs av ökande skulder och pressas till skattehöjningar. De tvingas att påföra allt fler funktioner sparbetning och att permittera och säga upp personal. Många kommuner har redan beslutat att skära ner inom skolsektorn och gallra i kommuninvånarnas hälsovårdstjänster och i de äldres dagliga trygghet. Nästa år väntas bli svårast för kommunerna sedan den djupa depressionen i början av 1990-talet.

Kommunernas finansiella underskott är uppe i 500 miljoner euro i år och kommer att växa till en miljard euro nästa år. Finansministeriets budgetförslag underlättar inte för kommunerna utan kompenserar dem bara för förluster som de lider på grund av skatteändringar. Dessutom indexjusteras statsandelarna. Regeringen är inne på rätt väg när det gäller insatserna för att stödja kommunerna, men kommer inte med adekvata lösningar. I tider då det råder recession och ekonomisk osäkerhet måste vi särskilt se till de långtidsarbetslösa, periodiskt arbetslösa och låginkomsttagarnas försörjning och tillgängliga tjänster på lika villkor. Den ekonomiska krisen i kommunerna påverkar invånarnas säkerhet väsentligt bland annat med tanke på tillgången till tjänster.

Statsandelarna måste höjas också för att undvika skattehöjningar i kommunerna. Enligt de senaste beskeden har nästan hundra kommuner planer på att höja skatten. Höjningar av proportionella skatter slår hårdare mot låg- och medelinkomsttagare än mot höginkomsttagare. Socialdemokraterna har föreslagit en halv miljard mer i statsandelar till kommunerna nästa år.

Den svarta ekonomin och polisens resurser

Ekobrottsligheten och den svarta ekonomin beräknas orsaka skador på mer än 5 miljarder euro varje år. Omkring hälften av summan består av skattebortfall och den andra hälften av skador för näringslivet och enskilda konsumenter. Till ekobrottslighet kan dessutom hänföras svartjobb som motsvarar uppskattningsvis 80 000 årsverken. Man kan anta att skadorna kommer att öka mycket snabbt i takt med globaliseringen och den datatekniska utvecklingen, som möjliggör allt mer varierade former av brott. De resurser som satsas på att avvärja ekonomisk brottslighet återbördas mångfald till statens kassa i form av brottsvinning. Tillståndsenheterna, som hör till de mest överbelastade av polisens funktioner, behöver också mer satsningar på grund av de stora mängderna ansökningar som de får att handlägga.

De satsningar på utveckling av e-tjänster som ministeriet vill se i budgeten finns inte heller i propositionen. Utvecklingen av e-tjänster måste alltså ske inom ramen för polisens basfinansiering, vilket innebär att pengarna för annan polisverksamhet ytterligare minskar. Samtidigt minskar produktivetsprogrammets årsverkesnedsänkningar polisväsendets resurser. Vi anser att det behövs mer anslag för arbete till poliser och bättre larmberedskap, i synnerhet på grund av de långa avstånden i landet, och därmed för kortare insatstider. Dessutom behöver polisens tillståndsenheter mer anslag på grund av sina ärendebalanser. Dessutom är det över huvud taget inte befogat att kommunerna och staten som arbetsgivare renlärt tillämpar produktivetsprogrammet i det här ekonomiska läget.

Invandringen, ersättningar till kommunerna och integrationsanslagen

Det har inte på 16 år gjorts någon nivåhöjning av de kalkylerade ersättningarna till kommunerna per mottagen flykting. Enligt den föreliggande

budgetpropositionen ska ersättningarna stiga med 10 %, vilket är mycket positivt. Ändå kommer nivån inte att stiga tillräckligt, för enligt en beräkning gjord av Kommunförbundet har det skett en indexhöjning med över 40 % i själva kostnaderna. Vi socialdemokrater föreslog en större höjning redan i vår skuggbudget i fjol. Inrikesministeriet självt föreslog en höjning med 20 % i sitt budgetförslag för i år.

De kroniskt eftersläpande ersättningarna för med sig att familjer som fått flyktingstatus tvingas stanna kvar på förläggningar, eftersom det inte finns kommuner som frivilligt tar emot dem. Då får staten mycket större kostnader till följd av långsam integration och marginalisering, eftersom förläggningarna är avsedda bara för dem som väntar på att få tillstånd eller bli återsända.

Största delen av den skenbara höjningen av mottagningsutgifterna (de totala kostnaderna stiger från 65 till 73 miljoner euro) beror på att antalet asylsökande har ökat på förläggningarna och att kommunerna på så sätt har fått fler flyktingar att ta emot.

Migrationsverket får inga extra resurser fastän de sökande helt klart har blivit fler. Därför hotar handläggningen att dra ut på tiden, vilket på sikt är mycket oekonomiskt.

Inga tillskott dirigeras till integration. Inte ens kommunernas pilotprogram enligt regeringspro-

grammet fick det anslag som inrikesministeriet hade föreslagit för huvudstadsregionen och Åbo-regionen, som är mest utsatta för press på grund av invandringen. Pilotprogrammet hade kostat bara 2 miljoner euro. Ministeriet föreslog sammanlagt 7 miljoner mer för integration, men inget tillskott finns i budgeten. Vissa öronmärkta satsningar går visserligen till integration via andra ministerier (undervisningsministeriet och arbets- och näringsministeriet).

Tullens och gränsbevakningens anslag

Tullens anslagsläge har blivit extremt åtstramat på senare år till följd av produktivetsprogrammet. I år tvingas man till neddragningar i servicenätverket: sammanlagt 14 olika verksamhetsställen ska läggas ner. Det nuvarande anslaget möjliggör inte att tullens funktioner förbättras och därmed inte heller att statens intressen bevakas fullt ut. Anslaget för Gränsbevakningsväsendet sjunker de facto med fyra miljoner euro. Om omkostnaderna inte kan höjas de närmaste åren, kommer gränsbevakningen inte nödvändigtvis att klara av ens sina kärnuppgifter.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att förvaltningsutskottet i sitt utlåtande borde ha beaktat vad som sagts ovan.

Helsingfors den 16 oktober 2009

Rakel Hiltunen /sd
Valto Koski /sd

Raimo Piirainen /sd
Satu Taiveaho /sd

AVVIKANDE MENING 2

*Motivering**1 Finansieringsunderstödet till kommunerna enligt prövning*

— 15 000 000 euro mer under moment 28.90.30 för statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen (finansieringsunderstöd till kommunerna enligt prövning)

Kommunförbundet har föreslagit att finansieringsunderstöden enligt prövning ska höjas redan i år med 15 miljoner euro och 2010 med 10 miljoner euro till sammanlagt 40 miljoner euro för att stödja de värst utsatta kommunerna (Kommunförbundet 27.8.2009).

Kommunförbundet beräknar att propositionen om att höja statsandelarna till kommunerna 2010 medger bara 30 miljoner euro, vilket endast täcker in höjningen av statsandelarna till kommuner med glesbygd och skärgård enligt statsandelsreformen som träder i kraft vid ingången av nästa år. Det är visserligen positivt att regeringen ersätter kommunerna för skatteavdrag och genomför de lagfästa indexjusteringarna till fullt belopp (Kommunförbundet 27.8.2009).

I budgetpropositionen föreslås ett anslag om 20 miljoner euro för 2010 för att höja statsandelen till kommunerna enligt prövning trots att motsvarande använda anslag enligt 2008 års bokslut var 24 miljoner euro. Anslaget i budgeten för 2009 var bara 15 miljoner euro. I den andra tilläggsbudgeten anvisades dessutom en miljon euro för eftervård till följd av skolmassakern i Kauhajoki. Anslaget för innevarande år är alltså mycket mindre än utfallet i bokslutet 2008. Det lilla tillskottet i budgetpropositionen för nästa år kommer inte på långt när att tillgodose kommunernas behov av höjda statsandelar enligt prövning.

Vi föreslår att moment 28.90.30 ökas budgetbaserat med 15 000 000 euro för att höja statsandelen till kommunerna enligt prövning.

*2 Finansiering av kommunerna**2.1 De totala anslagen för 2010*

Kommunförbundet bedömer att budgetpropositionen inte alls kommer att underlätta det svåra ekonomiska läget i kommunerna. Inkomstbeskattningen hotar att stramas åt i drygt en tredjedel av alla kommuner och upplåningen kommer att öka markant. Under dessa omständigheter måste kommunerna också effektivisera sina sparåtgärder, vilket oundvikligen kommer att påverka servicekvaliteten negativt. På det hela taget hotar kommunerna att gå med förlust på ungefär 850 miljoner euro 2010, vilket motsvarar intäkterna av en skattesats på en procent, menar förbundet i sitt utlåtande (27.8.2009).

I ett färskt utlåtande om reformen av statsandelarna för basservice (till social- och hälsovårdsutskottet om RP 174/2009 rd) uppger Kommunförbundet att det på grund av krisen i den kommunala ekonomin och de riskerade tjänsterna behövs minst 250 miljoner euro till i budgeten för 2010 och att de tillskott i statsandelarna som föreslås i budgetpropositionen inte ens täcker in indexjusteringarna. Statsandelarna måste höjas avsevärt. Vi hänvisar här till våra förslag om hur kvaliteten och tillgången på social- och hälsovårdstjänster ska kunna tryggas och till våra förslag i kulturutskottet om budgeten 2010.

Bruttobeloppet av statsandelarna till kommunerna för social- och hälsovård ser än en gång skenbart ut att växa betydligt, alltså med 566,2 miljoner euro. Men verkligheten är igen en annan. Med hänsyn till de så kallade kostnadsneutrala posterna (bland annat kompensation för skatteändringar, 375 miljoner euro) kvarstår 250,9 miljoner euro. Efter avdrag av indexjusteringar (125 miljoner euro) och förändringar i invånarantal och åldersstruktur (57,9 miljoner euro) blir det kvar 68 miljoner euro.

När man dessutom beaktar förändringarna i kommunernas inkomster och utgifter till följd av

de uppgifter som regeringen gett och fråntagit kommunerna och att kommunernas inkomster i netto följaktligen minskar med 14 miljoner euro, blir resultatet att statsandelarna för kommunal social- och hälsovård ökar med bara 44 miljoner euro. Det räcker verkligen ingen vart.

Man måste lagstifta om en omsorgsgaranti för de äldre och om rätt för vårdbehövande äldre till hemvård, hemsjukvård och stödtjänster inom hemservice i form av en omsorgsgaranti (jfr hälsovårdens vårdgaranti inom bashälsovården och den specialiserade sjukvården).

Vi föreslår i fyra olika motioner att anslaget för statsandelen för social- och hälsovården ska höjas med sammanlagt 780 miljoner euro och i flera olika motioner att statsandelarna för kultursektorn ska ökas med sammanlagt 132,5 miljoner euro.

3 Finansiering av Gränsbevakningsväsendet

— 13 000 000 euro mer under moment 26.20.01 för Gränsbevakningsväsendets omkostnader

I utlåtandet uppmärksammar förvaltningsutskottet med fog anslagsbristen i fråga om Gränsbevakningsväsendet under ramperioden.

Vi föreslår att moment 26.20.01 ökas budgetbaserat med 13 000 000 euro för att säkerställa Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Dessutom föreslår vi att statens produktivtetsprogram inte ska tillämpas på Gränsbevakningsväsendet och dess personal.

4 Finansiering av Tullverket

— 6 000 000 euro mer under moment 28.10.02 för Tullverkets omkostnader

Tullverket har föreslagit utskottet att anslaget för 2010 ska vara 6 miljoner euro högre än vad regeringen föreslår i propositionen. Enligt utredning kommer tullen att tvingas prioritera sina uppgifter på ett sätt som innebär att en del av de lagfästa uppgifterna inte kan utföras eller att kvaliteten försämras. Vi föreslår att moment 28.10.02 ökas med 6 000 000 euro för Tullverkets omkostnader.

Dessutom föreslår vi att statens produktivtetsprogram inte ska tillämpas på Tullverket och dess personal och att anslagen permanent höjs till en nivå motsvarande lönekostnaderna.

5 Kommunernas medfinansiering av invandringsspolitiken

— 3 000 000 euro mer under moment 26.40.30 Statlig ersättning till kommunerna (för invandring)

Antalet flyktingar och asylsökande ökar, vilket leder till extra kostnader för kommunerna. Därför bör kommunernas anslag höjas.

Vi föreslår att moment 26.40.30 ökas budgetbaserat med 3 000 000 euro för Migrationsverkets omkostnader.

Vi föreslår att finansutskottet i sitt betänkande tar hänsyn till det ovanstående i form av ett uttalande.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att förvaltningsutskottet i sitt utlåtande borde ha beaktat vad som sagts ovan.

Helsingfors den 16 oktober 2009

Unto Valpas /vänst
Veijo Puhjo /vänst

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

Regeringen försämrar medvetet kommunernas kapacitet att tillhandahålla välfärdstjänster för sina invånare, så som grundtrygghet och omsorg. På grund av det undermåliga statliga bidraget kommer välfärdstjänsterna att försämrast drastiskt i många kommuner nästa år.

Det behövs absolut flera hundra miljoner mer i budgeten för statsandelar till kommunerna för

att sysselsättningen och den viktigaste basservicen till invånarna ska säkerställas.

Ståndpunkt

Således föreslår jag

att förvaltningsutskottet i sitt utlåtande borde ha beaktat vad som sagts ovan.

Helsingfors den 16 oktober 2009

Pietari Jääskeläinen /saf